

Onderwerp: gevraagd advies over het ontwerpbestemmingsplan Tweebosbuurt Zuid- Oost

Gebied Feijenoord

Bezoekadres: Maashaven O.Z. 230
3072 HS ROTTERDAM

Postadres: Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Internet: <http://www.rotterdam.nl/feijenoord>

Van: Wijkraad Afrikaanderwijk
Telefoon: 010 - 267 2664
E-mail: gebiedscommissies@rotterdam.nl

Uw brief van: 3 februari 2021

Uw kenmerk: BS21/00134

Ons kenmerk: BSD-GbFe-3692645/3809143

Bijlage(n):

Datum: 30 maart 2021

Retouradres: Postbus 70012 3000 KP Rotterdam

College van B&W
T.a.v. wethouder Kurvers
Postbus 70012
3000 KP Rotterdam

Geachte wethouder Kurvers,

U heeft ons op 03-02-2021 gevraagd om advies te geven over het ontwerpbestemmingsplan 'Tweebosbuurt Zuid- Oost' met referentienummer BS21/00134. Hierbij het door u gevraagde advies, opgesteld na vele gesprekken met buurtbewoners. De Wijkraad Afrikaanderwijk heeft dit advies in haar vergadering van 29-03-2021 vastgesteld.

Leefbaarheid

Onze bomen zijn belangrijk!

De wijkraad maakt zich zorgen over de kap van de bomenrij aan de Hilledijk.

Deze bomenrij is zeer positief bepalend voor het aanzicht van de Hilledijk en het welzijn van de bewoners.

Deze bomen zijn een belangrijke bondgenoot tegen klimaatverandering en luchtvervuiling: oude, monumentale bomen halen meer CO₂ uit de lucht en helpen dus aantasting van de ozonlaag en verdere klimaatverandering te voorkomen. (Een volwassen boom slaat in zijn leven 22.000 kg aan CO₂ op in de bast, takken en bladeren. X 40!)

Deze bomen zorgen voor koelte tijdens de hittestress.

Het enorme wortelstelsel van deze monumentale bomenrij zorgt voor wateropvang tijdens de regenstress.

Tenslotte meldt u in uw ontwerpbestemmingsplan op blz. 13: "de waterkerende functie functie te beschermen tegen ingrepen die mogelijk van negatieve invloed kunnen zijn" en op blz. 17 staat vermeld dicteert de Omgevingsvisie Zuid-Holland als richtinggevende ambitie voor de fysieke leefomgeving: een klimaatbestendige delta en een Gezonde en aantrekkelijke leefomgeving! Daarin zijn deze bomen onmisbaar!

Bij een honden uitlaatgebied vragen wij u om rekening te houden met spelende kinderen. De binnenterreinen dienen niet te worden aangemerkt als uitlaatgebied in verband met spelende kinderen. Wij pleiten er daarom voor juist deze bomenrij te behouden, er een honden-uitlaatgebied van te maken en tevens een wandel-/fietsroute-ontspanningsruimte/-pad van te maken.

Daarnaast worden de bomen aan de (lange) Tweebosstraat in het plangebied ook gekapt. Het groen maakt onlosmakelijk deel uit van het woongenot van de bewoners uit de Tweebosbuurt. Wij raden u derhalve aan om deze bomen niet te kappen.

(Uit oude foto's blijkt dat juist deze plek in deze straat regelmatig gebruik werd voor vieringen zoals Koninginnedag waarbij de hele straat feestelijk werd versierd.)

Ook voor deze bomen gelden bovengenoemde voordelen zoals het tegengaan van hitte- en waterstress.

Fruitbomen

Bewoners hebben zelf jaren geleden fruitbomen geplant en zijn hier enorm aan gehecht.

Deze fruitbomen geven nu extra kleur aan het geheel. Wij spreken deze bewoners regelmatig en zij zijn vol lof over de fruitbomen. Het gesprek begint altijd met de fruitbomen. Daarom pleiten wij ervoor deze fruitbomen te behouden.

Een ander aspect van de leefbaarheid betreft het partieel slopen van woningen in het plangebied.

De bewoners maken zich ernstig zorgen over de leefbaarheid van hun omgeving.

Er is een veiligheids- en risicoanalyse gemaakt is, maar deze is nog niet met de bewoners gedeeld en besproken. Wij stellen voor om deze analyse eerst met de bewoners te bespreken voordat de gemeente Rotterdam met de sloop van de woningen start.

Wij adviseren derhalve om niet partieel te slopen.

Binnenterreinen

De binnenterreinen in de Tweebosbuurt bestonden uit een grote parkachtige binnentuin die voor iedereen toegankelijk waren met zitplaatsen voor de ouders zodat zij toezicht konden houden op de kinderen.

Deze openbare toegankelijkheid zorgde voor een sociale cohesie.

Dit staat tegengesteld met het binnenterrein van Parkstad met een afgesloten toegang (en veel asfalt) wat juist de afstandelijkheid vergroot.

Uit bijlage 2 blijkt dat juist een bosomgeving het immuunsysteem van kinderen verbetert.

Daarom pleiten wij voor open, toegankelijke binnenterreinen met een natuurlijke, vooral bosachtige, omgeving.

Klimaatconsequenties m.b.t. het slopen

Wij missen een afwegingsanalyse tussen sloop en renoveren, waarbij milieuwinst als indicator een belangrijke rol speelt. Het is algemeen bekend dat renoveren meer milieuwinst oplevert dan sloop gevolgd door nieuwbouw. Wij zien in de Tweebosbuurt ruim 50 woningen in het herstructureringsproject die bestempeld worden als economisch waardevolle panden. Deze woningen zijn in de jaren '80 gebouwd en kunnen met het wegwerken van achterstallig onderhoud weer voldoen aan de eisen van nu. Uiteraard kan het verduurzamen van deze panden ook tot dit onderhoudsplan behoren.

Hierbij verwijzen wij naar de foto's over de renovatie van 'Trespapaleizen' door architect Manou Huijbregts van HP Architecten zoals gebeurd is met de Rechthuislaan op Katendrecht. (Het lijkt er hier op dat Woonstad meer oog heeft voor de behoeften van de bewoners dan Vestia)

Daarom adviseren wij u eerst een goede afwegingsanalyse te maken alvorens te slopen.

DNA van de Afrikaanderwijk

De Tweebosbuurt kent vele woningen met cultuurhistorische waarde. Veel van deze panden zijn in het plangebied gelegen.

Wij adviseren u deze panden te sparen. De verschillende cultuurhistorische verkenningen/onderzoeken geven hetzelfde advies.

Terugkeergarantie

De meeste bewoners hebben vele jaren met veel plezier in de Tweebosbuurt gewoond en zijn hier geworteld.

Daarom pleiten wij voor een terugkeergarantie voor de bewoners die alsnog moeten verhuizen.

Straatmeubilair (In de situatie dat de gemeente toch zou besluiten om de sloop van de panden uit het plangebied door te zetten)

Wij vragen expliciet aandacht voor het straatmeubilair.

In het ontwerpbestemmingsplan wordt nu onvoldoende belicht welke lantaarnpalen in het nieuwe plangebied gebruikt zullen worden. Wij adviseren de gemeente de lantaarnpalen te laten aansluiten bij de beginjaren van de twintigste eeuw. De lantaarnpalen sluiten dan ook op hun beurt naadloos aan bij de karakteristieke uitstraling van de huidige panden. Elementen van deze bijzondere panden zullen in de nieuwe ontwikkeling van het plangebied terugkomen.

Ditzelfde geldt voor het overige straatmeubilair zoals fietsrekken.

Deze wijk is opgebouwd rond 1900 en daarom is de moderne recht-toe-recht-aan-stijl van de RotterdamStijl (zoals de fietsrek-nietjes en hoge strakke lantaarnpalen) hier niet passend in het straatbeeld. Wij adviseren u deshalve het straatmeubilair aan te passen aan de oorspronkelijke bouwperiode van de wijk.

Als tweede optie zouden kunstenaars hier ook iets in kunnen betekenen zoals bijvoorbeeld het ontwerpen van fietsrekken in de stijl van de 'Big Five'-dieren uit Zuid-Afrika.

Straatnamen

Wij vertrouwen er op dat de straatnamen van onze Tweebosbuurt hetzelfde blijven.

De bewoners zijn hier aan gewend en gehecht.

Indien er toch behoefte is aan nieuwe straatnamen adviseren wij u deze te laten aansluiten bij de overige straatnamen in de Afrikaanderwijk. Het noemen van verzetshelden als straatnaam past bij de huidige tijdsgeest. Wij zijn verheugd dat dat nu ook gebeurt voor de straten in de aangrenzende Leeuwenkuil. (De straatnamen in Parkstad zijn door de bewoners uit de Tweebosbuurt en de Afrikaanderwijk in z'n geheel niet goed ontvangen. Het vernoemen van straatnamen in Parkstad naar huisjesmelkers uit de jaren '20 en '30 heeft de Tweebosbuurt geen goed gedaan.)

Voorzieningen

De huidige buurtsuper is verdwenen. Deze buurtwinkel was onderdeel van de sociale cohesie in de wijk evenals de horeca, met buitenterras, die nu door de Covid-19-maatregelen gesloten is, een ontmoetingsplaats was. Onvoldoende blijkt of in de commerciële plint ruimte is voor detailhandel en horeca van enig omvang. Voorts is de verwachting dat de huurprijs van de eventuele nieuwe winkelruimte fors hoger ligt. Een nieuwe plaatselijke kruidenier kan deze moeilijk opbrengen. Daarom vragen wij u hier aandacht aan te besteden en rekening mee te houden.

Speelruimtes voor kinderen

Wij adviseren de gemeente om de speelruimte voor de kinderen te laten staan. Er is nu onvoldoende speelruimte voor (kleine) kinderen. Deze voorziening op dit moment weghalen vinden wij voorbarig en dus onnodig. De kinderen kunnen nu nog vrij op de binnenterreinen spelen. Met het verdwijnen van de binnenterreinen kunnen kinderen in gevaarlijke situaties terecht komen. Er is in onze optiek ook te weinig ruimte voor kinderen gereserveerd. Datzelfde geldt voor recreatie en ontspanningsmogelijkheden.

In uw Ontwerpbestemmingsplan op blz. 16 (1e alinea) staat geschreven: "Voor de Tweebosbuurt is het de ambitie om een rustig stedelijk woonmilieu te ontwikkelen".

Als wijkraad staan wij voor meer groen/natuur voor in de wijk.

Daarom verzoeken wij u het Groenstedelijke milieu voor de (nieuwe) Tweebosbuurt te ambiëren.

Cultureel centrum & ontmoetingsruimte

Kunst en cultuur zijn belangrijk en maakt een buurt levendig.

Daarom vragen wij u aandacht voor een cultureel centrum in de Tweebosbuurt.

Hierbij denken wij aan ruimtes/(werk)ateliers voor kunstenaars die tevens geschikt zijn om te dienen als expositieruimte en waar nieuwe en oude bewoners uit de Tweebosbuurt kunnen samenkomen. Hier kunnen verschillende bewonersinitiatieven worden ontplooid die tot saamhorigheid kunnen leiden. Er kunnen workshops gegeven worden door oude en nieuwe bewoners die jong en oud in hun kracht zetten, waar de rest van de Afrikaanderwijk ook profijt van heeft. Met dit soort sociale processen is het van essentieel belang dat er een wij-gevoel gecreëerd wordt. Anders zijn wij van mening dat er een wij-zij situatie ontstaat, die voor beide partijen niet goed uitpakt. De negatieve voorbeelden hieromtrent uit de naastgelegen wijk Katendrecht zijn legio.

Lage huurprijzen zijn hierbij aanbevelingswaardig.

Wij zijn van mening dat dit de sociale cohesie sterk zal bevorderen!

Bevolkingssamenstelling veranderen door het mengen van verschillende inkomensgroepen

De voorgenomen herstructurering van de Tweebosbuurt is gebaseerd op het principe dat het mengen van verschillende inkomensgroepen voor de lagere inkomensgroepen goed zou moeten uitpakken.

Echter, de oude Tweebosbuurt is een volksbuurt waar mensen op elkaar terugvallen en elkaar vaak binnen en buiten ontmoeten. Wij vrezen dat met het verdwijnen van de oude Tweebosbuurt wij ook het warme Zuiden-gevoel van deze volkswijk gaan missen. De bevolking in de Afrikaanderwijk proberen samen te stellen op basis van inkomen zou op korte en lange termijn nadelige gevolgen kunnen krijgen. Wij adviseren u hier in het bijzonder extra attent op te zijn.

Verkeersbeleid

Onvoldoende parkeergelegenheid kan een probleem worden. Er is op dit moment nog wel voldoende parkeergelegenheid. Met het verdwijnen van een aantal straten met nu nog veel parkeerplekken en een hoger verwachte gemiddelde autobezittersgraad in verband met een hoger inkomen van de nieuwe bewoners zal de parkeerdrukte significant toenemen. Dit geldt ook voor bezoekers op markt- en voetbalwedstrijddagen. Wij adviseren de gemeente in het bestemmingsplan hiermee rekening te houden. De parkeerdrukte is nu geen probleem meer, maar kan dat na de herstructurering wel weer worden.

Dwarsverbindingen

Met de voorgenomen dwarsverbindingen tussen de oude Tweebosbuurt en nieuwe Tweebosbuurt met de daaraan grenzende Laan op Zuid zal het autoverkeer significant toenemen. Dit toegenomen autoverkeer zal de spelende kinderen niet ten goede komen. Wij adviseren de gemeente daarom dit onderdeel in heroverweging te nemen. De tendens is ook dat het autoverkeer ontmoedigd wordt en het fietsverkeer daarentegen gestimuleerd wordt. Wij adviseren ook het fietsverkeer te stimuleren zoals al eerder in ons advies ten bate van het behoud van de bomenlaan.

De oude Tweebosbuurt is nu nog een 30-km zone. Graag zouden wij dit willen behouden.

Herstructurering

Veel van de bewoners die er nu nog wonen maar ook de bewoners die reeds vertrokken zijn, geven bij ons aan dat zij zich achtergesteld voelen. Bewoners hebben vele jaren in het plangebied met veel plezier gewoond, maar nu ervaren zij dat zij niet mogen blijven of terug kunnen keren. Immers er worden veel minder woningen voor hen teruggebouwd. Hier maken wij ons ernstig zorgen over. Deze geluiden bereiken

ons ook uit andere delen van de Afrikaanderwijk. Uiteraard is dat niet uw bedoeling, maar het is wel het effect van het gevoerde beleid. Zijn hieromtrent adviezen voor te bedenken?

De herstructurering van de Tweebosbuurt zou mede gestoeld zijn op funderingsproblematiek. Deze geluiden hebben ons echter niet bereikt. Bewoners geven wel bij ons aan dat de woningcorporatie ruim 10 jaar geen onderhoud aan de woningen gepleegd heeft. Hierdoor hebben de woningen een sleets uiterlijk gekregen. Wij adviseren de gemeente in dit kader de sloop te heroverwegen en een deugdelijke analyse van de renovatiemogelijkheid door de woningcorporatie te laten maken.

De huidige en inmiddels vertrokken bewoners zouden baat moeten hebben van de herstructurering. De sociaal economische positie van oud-bewoners die wij regelmatig spreken is echter niet verbeterd. Daarom adviseren wij de gemeente deze bewoners te monitoren middels een tevredenheidsonderzoek. Gevraagd zou kunnen worden naar de beleving van deze bewoners. Sloop is een zeer ingrijpende maatregel in de levenssfeer van mensen en onderzocht dient te worden of de sloop van hun woning ten goede uitpakt is. Op deze manier wordt recht gedaan aan het centraal stellen van de huidige bewoners.

Schuldenproblematiek

In het begin van het bekend worden van de sloopplannen was er vanuit de gemeente aandacht voor de schuldenproblematiek bij sommige bewoners. Inmiddels zijn sommigen van deze bewoners verhuisd en kregen zij te maken met een hogere huurprijs met veelal ook een hogere energierekening. Zij zijn door deze hogere woonlasten in de problemen geraakt. Deze bewoners hebben spijt van hun vertrek en willen het liefst terugkeren. Is er een spijtoptantenregeling in het leven geroepen voor deze bewoners? Wij adviseren de gemeente hierin mee te denken, aangezien deze schuldenproblematiek weer terugkomt in een andere gemeentelijke voorziening. Wij raden ook aan om mogelijke schuldenproblematiek van de uitverhuizers in kaart te brengen om erger te voorkomen. De Wijkraad ziet op dat vlak dat er te weinig zorg verleend wordt.

Conclusie

Wij adviseren de gemeente goed te communiceren met de bewoners uit de Tweebosbuurt. Zij weten heel goed wat er speelt en leeft onder de bewoners en in hun directe leefomgeving. Daarnaast hebben zij bepaalde behoeften op het gebied van wonen die nu onvoldoende beantwoord worden. De bewoners hebben geen of onvoldoende inspraak gehad bij het maken van de plannen. De sloopplannen werden als voldongen feiten gepresenteerd. Wij adviseren u met de woonbehoeftes van de huidige bewoners uit het plangebied rekening te houden. Het beleid zou ons inziens daarop geënt moeten zijn.

Wij vragen u om ons advies over te nemen. Graag ontvangen wij uw reactie binnen 6 weken. Ook worden wij graag op de hoogte gehouden van verdere besluitvorming.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
namens Wijkraad Afrikaanderwijk

Technisch voorzitter
M. Dilawar

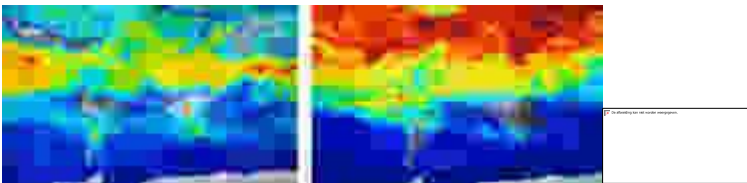
Wijkmanager
N. Djorai

Bijlage 1:

Uit: <https://www.padlandscape.com/post/hoe-ouder-hoe-beter-de-kracht-van-monumentale-bomen>

Wijsheid komt met de jaren

We hebben jarenlang gedacht dat in commerciële bossen jonge bomen sneller groeien dan oude bomen, en zodra ze rond de 80 jaar oud waren, hakten we ze om, omdat we meenden dat ze daarna niet meer productief zouden zijn. In zijn boek *The Hidden life of trees* laat Peter Wohlleben zien dat juist het tegenovergestelde waar is: oude bomen groeien sneller dan jonge bomen en spelen een belangrijke rol in het tegengaan van klimaatverandering. Oude, monumentale bomen halen meer CO₂ uit de lucht en helpen dus aantasting van de ozonlaag en verdere klimaatverandering te voorkomen. De BBC heeft een prachtige documentaire gemaakt met Dame Judy Dench, die inmiddels zelf op leeftijd is, waarin ze over haar oude dag vertelt: "My life is pretty much trees now, trees and Champagne". Ze laat wetenschappers de bomen op haar land onderzoeken en hierbij wordt onder andere aangetoond hoeveel CO₂ haar bomen voor ons uit de lucht omzetten in zuurstof. We weten dat bomen fotosynthetiseren, maar hoeveel daar staan we niet bij stil. Onderstaande kaarten van de wereldwijde CO₂ gehalten laten een duidelijk verschil zien tussen het zomer- en winterbeeld. De toename van de CO₂ gehalten in de winter is verklaarbaar doordat veel bomen dan geen blad hebben, niet kunnen fotosynthetiseren en er dus veel meer CO₂ in de lucht aanwezig is. Oude, monumentale bomen halen meer CO₂ uit de lucht en helpen dus aantasting van de ozonlaag en verdere klimaatverandering te voorkomen.

een duidelijk verschil in de CO₂ gehalten in de zomer en winter

Miscommunicatie

Het gevaar van luchtvervuiling is dat planten en bomen niet meer met elkaar kunnen communiceren. Door middel van chemische geurstoffen die door de lucht worden verspreid, waarschuwen ze elkaar voor een aanval. Als het waarschuwingssignaal niet overkomt, kunnen buurtgenoten geen antistoffen aanmaken en zijn ze kwetsbaarder voor aanvallen. Maar ook is beplanting minder vindbaar voor insecten die een helpende hand bieden. Vaak komen de juiste insecten op de waarschuwingssignalen af om de insecten op te eten die de aanval plegen. Zo komt het lieveheersbeestje af op het signaal dat er een luizenaanval plaats vindt. Volgens de Universiteit van Reading is deze miscommunicatie een mogelijke reden dat het zo slecht gaat met vliegende insecten. Vooral ozon en stikstofdioxide verstoren het communicatieproces. Diesel is hiervan het ergst. De samenstelling van de boodschap verandert en heeft daardoor een minder groot bereik. Uit onderzoek van de Universiteit van Virginia blijkt dat in vervuilde lucht een boodschap in plaats van kilometers, nog maar 200 meter ver kwam. Dit is voor ons merkbaar in het feit dat op het platteland dezelfde rozencultivars anders en minder sterk geuren dan in de stad. Het ironische is dat juist de inzet van beplanting luchtvervuiling tegen kan gaan. We doen blijkbaar iets verkeerd in onze ontwerpen en moeten leren hoe beplanting nou eigenlijk werkt.

Toekomstige monumenten

We moeten nu al rekening gaan houden met wat de monumentale bomen van de toekomst worden. Door verstedelijking, gebrek aan ruimte of verandering van functies worden bomen sneller gekapt. Juist op de grote schaal is het belangrijk rekening te houden met geplande ontwikkelingen, zodat er op de lange termijn genoeg plek overblijft voor bomen. In het ontwerp kan hier op ingespeeld worden door aan te wijzen welke bomen in de toekomst mogelijk monumentale status kunnen verkrijgen. In het beplantingsplan wordt vervolgens ook rekening gehouden met het gewenste eindbeeld en de benodigde groeiomstandigheden. De integrale beplantingsmethode van het Ruyteninstituut speelt hier al op in. Door tijdens het ontwerpen rekening te houden met eindformaat komen de natuurlijke kenmerken en gedrag van beplanting beter tot hun recht. Door over beplanting op de lange termijn na te denken, voorkom je kapitaalvernietiging, versterk je het ecosysteem, en vergroot je de biodiversiteit. Oude bomen hebben een uitgebreider ecosysteem en zoals we weten is een veerkrachtig en biodivers ecosysteem bestendiger tegen veranderingen, plagen en ziektes die veroorzaakt worden door klimaatveranderingen. Bovendien hebben diersoorten die in de omgeving voorkomen op deze manier ook op de lange termijn toegang tot nestgelegenheid, voedsel en bescherming. Het is een cliché om te zeggen “de beste tijd om een boom te planten was 50 jaar geleden, de op één na beste optie is nu” – Maar waar is het wel.

Bijlage 2.

Uit: <https://advances.sciencemag.org/content/6/42/eaba2578>

Kleuterschool in Finland bouwde “bosomgevingen” en verbeterde het immuunsysteem van kinderen.

Binnen 30 dagen spelen in bosgrond en bladstapels hadden Finse kleuters het aantal T-cellen en veel meer variërende buikbacteriën vergroot. In een fascinerend experiment hebben Finse wetenschappers het milieu nagemaakt op een bosvloer op de speelpleinen in vier stedelijke kwekerijen.

Ze hebben de speeltuinen bekleed met bosgrond, mos, weidegras, dwergheide, blauwe bessen en kraaien en plantenbessen voor jaarlijkse tuingewassen.

Kinderopvangmedewerkers hebben kinderen van kleuterleeftijd geïnstrueerd om anderhalf uur lang in groen en aarde te spelen.

Hun buik- en huidmicroben werden voor en na experiment geanalyseerd en vergeleken met kinderen uit normale stedelijke kinderdagverblijven met reguliere steriele speeltuinen.

Na slechts 28 dagen is de diversiteit van hun buik- en huidbacteriën dramatisch toegenomen, evenals hun T-cellentelling en andere belangrijke immuunsporen in het bloed.

Het ondersteunt de hypothese van biodiversiteit en het concept dat een lage biodiversiteit in de moderne leefomgeving kan leiden tot een ongeschoold immuunsysteem en daarmee de aanwezigheid van immuunaandoeningen vergroten. ❤️🙏❤️🙏

Bijlage 3.

Katendrecht – HP Architecten

https://www.google.com/url?sa=i&url=https%3A%2F%2Fwww.hparchitecten.nl%2Fprojecten%2Ftrasmformatie%2Fkatendrecht%2F&psig=AOvVaw2dz_ThlQaVLok1WfzK62yb&ust=1617044599336000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCPjs1O_W0-8CFQAAAAAdAAAAABAI

